

студент II курсу магістратури, спеціальність «Фінанси і кредит»,
магістерська програма «Управління ризиками та страхування»,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
науковий керівник: Д.Д. Третяк,
к.е.н., асистент кафедри страхування та ризик-менеджменту,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Упродовж останніх років спостерігається наростання кризових явищ у сфері пенсійного забезпечення населення України. Щорічно збільшуються видатки Пенсійного фонду України (ПФУ) через зростання числа пенсіонерів і неефективну соціальну політику уряду. Зростає навантаження на працюючу частину населення і бюджет країни, оскільки пенсійні видатки зростають випереджальними темпами порівняно з можливостями економіки щодо їх забезпечення. Не дивлячись на значні суми цих видатків розмір пенсій переважної більшості пенсіонерів є досить малим, а умови пенсійного забезпечення – нерівними. З початку національної пенсійної реформи, а саме прийняття закону «Про загальнообов'язкове пенсійне страхування» в 2004 році, більшість з названих проблем залишаються невирішеними [6].

Проблематика реформування пенсійного забезпечення привернула увагу багатьох вчених, зокрема С. Березіна, М. Вінера, В. Кабанова, І. Кичко, Н. Ковальової, Д. Леонова, А. Михайлова, О. Мельника, В. Нагорного, Б. Надточія, А. Нечая, С. Онишко, Р. Пікус, М. Ріппи, Д. Третяк та багатьох інших.

Сучасний стан пенсійної системи та реформування окремих її складових в нашій державі є досить актуальною темою досліджень. Причини цього полягають в тому, що низка проблем в цій сфері залишаються невирішеними, а

саме: загальне неузгодження пенсійного законодавства, відсутність довіри населення до суб'єктів НПЗ та ряд інших. Це, а також важливе соціально-економічне значення пенсійного забезпечення, обумовлює актуальність обраної теми.

Зміст запланованої пенсійної реформи полягає у переході до трирівневої пенсійної системи. Перший рівень – вже існуюча солідарна система пенсійного страхування, другий – накопичувальна система, третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення (НПЗ).

Впровадження другого рівня пенсійного забезпечення на даний момент не здійснюється повною мірою через відсутність реального досвіду реалізації подібних проектів у нашій державі, тому наразі, на нашу думку, ключовою складовою пенсійної реформи має стати розвиток третього рівня – недержавного пенсійного забезпечення [4].

Система НПЗ створена для формування додаткових пенсійних накопичень за рахунок добровільних внесків фізичних осіб і роботодавців. Недержавне пенсійне страхування має ряд позитивних сторін. По-перше, воно дозволяє підвищити рівень пенсійних виплат людям похилого віку: середня пенсія становитиме 55-60 % від середньої заробітної плати проти нинішньої 35-40 %. Окрім того, поява значних сум пенсійних активів сприятиме розвитку фондового ринку, по-друге, система НПЗ зменшує залежність від зовнішніх запозичень та в перспективі може сформувати додаткове джерело довгострокового кредитування економіки засобами пенсійних коштів [2].

Недержавне пенсійне забезпечення в Україні здійснюється:

- недержавними пенсійними фондами (НПФ) шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками таких фондів;

- страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду;

- банківськими установами шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень у

межах суми, визначеної для відшкодування вкладів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб [1].

На сьогодні в Україні триває дискусія щодо ролі та місця страхових компаній у системі недержавного пенсійного забезпечення. Одні експерти звертають увагу на більші ризики під час роботи із схемами «із визначеними виплатами» та на відсутність Фонду гарантування виплат за договорами страхування життя. Існує і протилежна думка, що в плані надійності, платоспроможності, захисту майнових інтересів майбутніх пенсіонерів (застрахованих осіб) страхові компанії не тільки не поступаються НПФ, а й переважають їх [3].

НПФ в Україні розпочали свою діяльність з 2004 року, а відтак є відносно новими інститутами в її економіці. Переважна більшість фондів є відкритими, тобто їх учасниками можуть бути будь-які особи, незалежно від професії, місця роботи тощо. Так, за рахунок їх доступності для широких верств населення на 31.12.2015 року 49 з 65 зареєстрованих НПФ були відкритими. Перевагою відкритих фондів є максимальна свобода для вкладників у виборі кола працівників, за яких сплачуються пенсійні внески, встановлення розміру таких внесків і періодичності сплати [7].

Щодо контингенту та споживачів послуг НПФ рядом дослідників виділені наступні тенденції:

- диференціація НПФ по групах щодо кількості вкладників, учасників і суми активів;
- випереджальні темпи створення відкритих НПФ як найбільш гнучкої форми недержавних пенсійних фондів;
- формування конкурентної ринкової позиції відкритих і корпоративних НПФ при залученні вкладників – юридичних осіб;
- відносно малі темпи приросту кількості добровільних вкладників - фізичних осіб [5].

Проблеми загального неузгодження пенсійного законодавства та відсутність довіри населення до суб'єктів НПЗ потребують нагального вирішення у нашій державі. Щодо цього існують різні підходи, сформовані у

вигляді рекомендацій як щодо діяльності НПФ, так і щодо реформування системи недержавного пенсійного забезпечення загалом.

На нашу думку, необхідно виділити наступні заходи:

- забезпечення диверсифікації структури активів НПФ з метою забезпечення оптимального співвідношення між дохідністю, ліквідністю та ризикованістю розміщення коштів;
- відновлення довіри до НПФ з боку населення забезпеченням пенсійними фондами своєї тривалої ефективної роботи;
- розбудова системи гарантування вкладів та забезпечення виплат в системі НПЗ;
- запровадження нових фінансових інструментів для інвестування пенсійних активів;
- посилення нагляду з боку державних органів за діяльністю фінансових установ сфери НПЗ з метою посилення довіри населення до системи накопичувальних пенсій;
- вдосконалення законодавства в сфері НПЗ;
- стимулювання участі роботодавців у системі НПЗ [3].

Вирішення згаданих раніше проблем забезпечить успішну діяльність третього рівня пенсійної системи України, що наразі має стати одним з ключових елементів пенсійної реформи. Пенсійна система може бути не тільки тягарем для країни, а й джерелом її розвитку. Відтак, наразі успішне провадження пенсійної реформи в нашій державі сприятиме покращенню економічної ситуації в Україні.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2003 р. № 1057-IV зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Белосвет О.В. Позитивні аспекти та проблеми введення недержавного пенсійного забезпечення в Україні / О.В. Белосвет // Управління розвитком. – 2013. – № 3 (79). – С. 96-98.

3. Демченко М.В. Сучасний стан та проблеми розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні / М.В. Демченко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 20.9 – С. 161-167.
4. Кривобок Ю. Сучасний стан та перспективи недержавних пенсійних фондів / Ю. Кривобок // Вісник Пенсійного фонду України. – 2014. – № 4 (106). – С. 10-11.
5. Шаварина М.П., Шаманська Н.В. Недержавне пенсійне забезпечення в Україні в умовах становлення ринкової економіки / М.П. Шаварина, Н.В. Шаманська // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2015. – № 19. – С. 213-218.
6. Пенсійна реформа в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pension.kiev.ua/>.
7. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення за 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dfp.gov.ua.

УДК 368

В.М. Юхименко,

аспірант кафедри страхування та ризик менеджменту,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕГУЛЮВАННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ДОСВІД США

Забезпечення стійкості страхового ринку і захист інтересів споживачів є першочерговим завданням регуляторного органу будь-якої країни. Важливим чинником створення безпечного та стабільного ринку страхування є платоспроможність страхових організацій, оскільки тільки платоспроможна страхова компанія може своєчасно виконувати свої зобов'язання, перш за все, перед страхувальниками.

На сьогоднішній день, вважається, що найбільш ліберальною, в розрізі кількості діючих на ринку страхових організацій, є американська модель нагляду за платоспроможністю страховиків. Дана модель націлена на забезпечення високого рівня страхового захисту за допомогою розвитку